

**Широбокова Лілія Олександрівна**  
*аспірантка кафедра кримінального процесу,  
детективної та оперативно-розшукової діяльності  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ПЕРЕДАННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ**

У сучасних умовах розвитку суспільних відносин важливу роль відіграє налагодження міжнародного співробітництва у кримінально-правовій сфері з метою запобігання та протидії злочинності та вчасного прийняття важливих рішень для здійснення ефективного кримінального переслідування. При переданні кримінального переслідування важливо забезпечити дотримання прав особи, уникати процесуальних порушень та ситуацій в яких можливі порушення прав людини та громадянина.

З огляду на це, важливо проаналізувати стан дотримання прав особи при переданні кримінального переслідування, особливості забезпечення прав особи в такому процесі, а також звернути увагу на потенційні порушення.

Загалом, передання кримінального провадження – це передбачена міжнародними договорами України діяльність органу розслідування та уповноваженого органу України по направленню клопотання про передання кримінального провадження відповідним компетентним органам запитуваної держави для розгляду ними можливості проведення та завершення розслідування з метою досягнення завдань кримінального судочинства [3].

Підставою для передання кримінального провадження є перебування підозрюваного(обвинуваченого) на території запитуваної держави, а видача його Україні неможлива або у видачі його відмовлено.

В той же час, відповідно до статті 20 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), кримінальне переслідування – це процесуальна діяльність, здійснювана стороною обвинувачення з метою викриття підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину.

Тому, під час передання кримінального переслідування необхідно забезпечити дотримання прав особи. До таких прав

належать наступні. Так, це права підозрюваного, обвинуваченого знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують; бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК України, а також отримати їх роз'яснення; на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника; не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання; давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати; вимагати перевірки обґрунтованості затримання; у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 КПК України; збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази; брати участь у проведенні процесуальних дій; ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування; одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення; оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді; вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися; користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави; підозрюваний, який є іноземцем і тримається під вартою, має право зустрітися з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язує забезпечити адміністрація місця ув'язнення. Обвинувачений, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустріч з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана

забезпечити адміністрація місця ув'язнення [2].

На практиці це проявляється в тому, що до прикладу, в положеннях кримінального законодавства України передбачено, що не можуть бути видані іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності громадяни України та особи без громадянства, які вчинили злочин за межами України але постійно проживають на її території [2].

Крім того, чіткі вимоги передбачені до процесуальних документів, які складаються під час передання кримінального переслідування. Якщо слідчий, прокурор, суд (суддя) дійдуть висновку про неможливість продовження кримінального провадження на території України, то вони повинні скласти клопотання про передання кримінального провадження іншій державі. Дане клопотання може бути складено тільки з дотриманням певних умов. Однією з головних умов передання кримінального провадження є проведення слідчим, прокурором, судом(суддею) всіх процесуальних дій, які можливо було провести на території України. Безперечно, всі слідчі (розшукові) дії та інші процесуальні заходи повинні бути проведені якісно та в повному обсязі, тому що в подальшому це значно полегшить роботу органу розслідування іншої держави та сприятиме надходженню меншої кількості запитів про міжнародну правову допомогу щодо переданого кримінального провадження [4].

Клопотання про передання кримінального провадження повинно відповідати вимогам статей 548, 600 КПК України [2].

Крім того, під час підготовки клопотання обов'язково необхідно звернути увагу на положення Європейської конвенції про передачу провадження у кримінальних справах від 15.05.1972 року, двосторонні та багатостороннім договорам, укладені між Україною та іншими державами [1].

Клопотання про передання готує слідчий, прокурор, суддя, в провадженні якого знаходяться матеріали кримінального провадження. Клопотання повинно містити назву органу, який здійснює розслідування та найменування кримінального провадження, вказівку з посиланням на відповідний міжнародний договір, коротке викладення обставин та правову кваліфікацію вчиненого правопорушення а також анкетні дані про особу, щодо якої здійснюється провадження та інші відомості про неї, що можуть мати значення для правильного

вирішення кримінального провадження. Неналежне заповнення клопотання порушуватиме як процедуру, так і права особи, адже кожен має законні очікування на справедливе і обґрунтоване затримання та оформлення всіх необхідних документів.

До клопотання додається оригінал кримінального провадження із засвідченими гербовою печаткою органу розслідування, прокуратури або суду всіма документами, повний текст статті кримінального закону, за якою кваліфікується кримінальне правопорушення, перекладений на державну мову запитуваної країни або мову, яка визначена договором або Конвенцією та відомості про громадянство підозрюваного (обвинуваченого). Разом з матеріалами кримінального провадження передаються наявні речові докази, окрім тих, обіг яких заборонений законодавством України. За цей час клопотання підлягає ретельній перевірці щодо правильності оформлення клопотання і матеріалів кримінального провадження, обґрунтованості передання, наявності договору між країнами, повноти та об'єктивності розслідування(судового розгляду).

Якщо підозрюваний(обвинувачений) тримається під вартою, то його передача здійснюється у порядку, передбаченому для здійснення екстрадиційної процедури.

Після перейняття компетентним органом іншої держави кримінального провадження, орган досудового слідства, прокурор та суд, які здійснювали розслідування, можуть здійснювати процесуальні дії по цьому провадженню не інакше як на підставі отримання запиту про надання міжнародної правової допомоги з боку держави, яка перейняла кримінальне провадження.

Якщо перейняте від України кримінальне провадження було закрите, то воно може бути відновлено в Україні в межах строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, якщо інше правило не встановлене міжнародними договорами.

Особливого значення в контексті досліджуваної теми набуває й питання щодо можливості застосування заходу процесуального примусу щодо особи – тримання під вартою до отримання запиту про перейняття кримінального провадження.

Тож, дотримання процедури є невід'ємною складовою забезпечення прав особи є запорукою та важливим елементом забезпечення верховенства права при переданні кримінального переслідування і саме від рівня дотримання прав залежить імідж країни та

безпека особи під час здійснення кримінального переслідування.

**Джерела:**

1. Європейська Конвенція про передачу провадження в кримінальних справах від 15.05.1972 року. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994\\_008](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_008).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Інструкція про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження, затверджена Наказом Міністерства юстиції України 19 серпня 2019 року № 2599/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-19#Text>.
4. Горбачевський В. Я. Кримінальне переслідування як функція кримінального процесу. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/654/1/6.pdf>.

*Науковий керівник – к.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія» Гуртієва Л. М.*